

ductes; edificis per a resoldre els assumptes judicials o comercials; llocs destinats a passeig i esplai, i altres de capacitat suficient per a celebrar-hi assemblees públiques. No hi mancava tampoc algun temple, la presó, els graners, el cenacle dels augustals (sacerdots consagrats a vigilar les cerimònies religioses) i la basílica.

Doncs bé; de totes aquestes edificacions sols en resta sencera la que el Govern, amb un encert digne de lloança, acaba d'adquirir, la qual fou un temps destinada a magatzem de provisions, havent també servit d'Església dels Dominics; després s'hi construí una premsa de recó; més tard hi posaren un safareig de veïnat i darrerament s'ha tolerat que el contractista hi tanqués tot el tren de neteja pública.

Si algun dia es pot excavar el jardinet del Beateri de Sant Domènec, es posaran al descobert nous elements que podran completar les dades relatives a la basílica del Foro de la Ciutat Monumental tarragonina.

COSME OLIVA I TODA.

UN JESUITA MONJO DE POBLET

La professió a Poblet com monjo de Cistell d'un pare jesuïta, fou un fet molt rar i potser uních en la llarga història del monestir. Allí era sumament rígida la selecció monacal: el *convent*, o reunió de monjos i frares, no acceptava intrusions exteriors: may cap monjo fugitiu d'altre establiment del orde entrá en la santa casa, i'ls canvis de professions foren també desconeguts.

Mes el pare Jaume Finestres dona detalls del acte en la següent nota publicada en 1756 al vol. IV, pàg. 216 de la Història, en els termes següents:

—En el mes de Setiembre de 1590 llegó a este Monasterio de Poblet el P. Gaspar Juan de Valpedrosa, natural de Valencia, Doctor Theologo y Jurisconsulto, que havia sido Professo de la Religión de la Compañía de Jesús, y trajo Letras Apostólicas de el

Papa Sixto V de data de 15 de Marzo de el mismo año, por las cuales lo trasladava de aquella Religión a la Cisterciense, y dava facultades al Abad de Poblet para que le diese la Profession, segun la Regla de San Benito, sin hacer año de probación, como lo egecutó solemnemente el Abad dia de la Dedicación de el Arcangel San Miguel 29 de Setiembre; y de ello remitió testimonio autentico al General de la Compañía, que ha visto entre otros despachos en el Registro de su Abadía.—

Aquest abat fou el Pare Francesch de Oliver i de Boteller, que regl'ls destins del monestir entre'ls anys 1583 i 1598.

Entre'ls papers i documents pobletans fins avuy arribats a nosaltres, sols veyém el nom del Pare Vallpedrosa figurant immediatament després del abat Joan Tarrós en la llista de monjos convocats en 1598 a la Sala capitular pera firmar un document notarial. Però havém trobat algunes dades respecte al nou monjo en les antigues bibliografies espanyoles, naturalment relatives a sa obra literària i doctrinal que l'historiador pobletà no coneguè o no volguè tenir en compte, permetent-nos estendre el migrat coneixement de sa personalitat.

Nicolau Antonio, en sa *Bibliotheca Hispana Nova*, I, 534, parlà per primera volta d'aquest regular en els termes següents que traduhim del llatí:

—GASPAR DE VALDEPEDROSA, valencià ex-jesuïta monjo cisterciense en la casa catalana de Poblet, escrigué segons testifica Henriquez en *Phœnice*:

Summan de Sacramentis.

Morí any 1599. El celebrá Montalvo, llibre 2 *Chronici Cisterciensis*, cap. III i Vischio en la *Bibliotheca* de la mateixa orde.

Observationis de Casibus conscientia in Eschiridion *doctoris Navarri*, que comensa aixís: *Aggrediemur his nostris praelectionibus*. Se conservan manuscrits en la biblioteca Barberina.—

Ximeno, en la Bibliografia d'autors valencians publicada l'any 1747 en la ciutat del

Turia, es limita a transcriure les dades anteriors respecte a fra Gaspar Valdepedrosa, afegint que fou professor de teologia al col·legi de jesuïtes de Sant Pau: però son continuador D. Just Pastor Fuster en la *Biblioteca* publicada a València en 1827 dona (vol. I, pàg. 189) les ampliacions següents:

—Fr. Gaspar de Valdepedrosa, del orden cisterciense, fué religio jesuita, natural de la ciudad de Valencia, doctor teólogo y jurisconsulto: despues tomó el habito en el monasterio de Poblet en el año 1590, con letras Apostólicas que para ello obtuvo del Papa Sixto V, su data el 15 de Marzo de dicho año. Fué uno de los sugetos mas hábiles en su tiempo, como lo acreditan sus obras ocultadas a la investigación de D. Nicolás Antonio y D. Vicente Ximeno que manuscritas se conservan en el monasterio de Poblet.

1. *De Perfectionibus Christi*. En 4.º

2. *De præceptis Decalogi*. En 4.º

3. *De Trinitate*. En 4.^a

El cognom *Vallpedrosa* o *Valldepedrosa* es refereix evidentment a la mateixa persona.

Portades eixes investigacions al camp de la bibliografia dels jesuïtes, ens donaren el resultat de trobar a un autor molt semblant al nostre, si no es el mateix. Dihem per de prompte haver fullejat la «Biblioteca de la Companyia de Jesús» del Pare Carles Sommervogel, en quals pàgines no pareix cap Gaspar Vallpedrosa. Però al vol. I, 428 es troba la descripció següent, que traduïm del francès:

—VALPEDROSA, MELCHIOR, nascut a València en 1549, además el 25 febrer 1565, ensenyà filosofia i teologia, morint a Roma el 26 maig 1606.

Escriguè:

A. *Diarium V. Congregationis generalis, a die 3 novembris usque ad 18 januarii*.—A la biblioteca Victor Manuel a Roma. Ms. 1475.—

¿Es tracta del mateix Vallpedrosa poblejà? Llurs noms de baptisme son diferents ja que com havem vist, el un es diu Gaspar i

l'altre Melcior. Però els dos tenen igual cognom, viuen al mateix temps, professan als jesuïtes, son professors de filosofia i teologia, van a Italia, escriuen obres que restan manuscrites i algunes d'elles quedan a Roma.

La qüestió serà resolta per futures investigacions entre els documents poblejans que encare estan per veure.

VÀRIA DE DOCUMENTS

LXXI

A 10 calendas març de 1320, Guillem de Corbera y Domingo Mora, jurats de la universitat de Valls, en nom de la universitat y dels seus successors, a honor de Déu y de la gloriosa Verge Maria y de tota la celeste curia, donen y ofereixen de present a l'Orde de la Beata Maria de monte carmelo y al venerable fra Pere de Sta. Maria, Prior provincial de dita Orde y altres frares habitants de l'orde y monastir de nou edificat seu edificando en lo lloch de Valls pera edificar la esglesia et opere in monasterio citat Decem milia solidos Barcianonensis monete de terno prometent entregarlos d'aquí a un any dos mil y els anys següents dos mil fins a fer dita quantitat, obliguen per aixó els bens de la universitat en compliment de dita obligació.

(Manual. Arx. parroquial de Valls.)

LXXII

In villa de Vallibus 14 februaril anno 1338

Regina uxor quondam Boniva Cap. judei de Valls fa testament, nomena per marmessors y executors testamentaris a Abraam Maymo y a Isaac Maymo fills de Astruga sororis mea uxor quondam Maymoni Abraam. Omnibus plenam confere proprietatem distribuendi et dandi bona mea et legata... Accipio per anima mea mille solidos barchinonensis de terno distribuendo per dictos manumisoris et executores... volo Quingenti solidos distribuunt per eas ad puellas judeas maritanadas, ad cognitionem eorum. De alliis Quingenti dictorum... volo dari et assignari scole